

Bendruomenių kūrimo naudos Lietuvos kaimo vietovėse: praktinė perspektyva

Rasa Pavarienė

Tikrosios Žvėryno bendruomenės pirmininkė, Vilnius
Chairperson of the Žvėrynas community, Vilnius, Lithuania
rasa.pavariene@gmail.com

Anotacija

Bendruomenių kūrimas kaimo vietovėse yra svarbus socialinės ir ekonominės plėtros veiksnys. Šio straipsnio tikslas – atlikti bendruomenių kūrimo naudų, pasireiškiančių Lietuvos kaimo vietovėse, analizę. Literatūros apžvalgoje aptariama kaimo bendruomenės koncepcija, nagrinėjamas kaimo bendruomenių kūrimo naudų turinys, o tyrimo dalyje analizuojami pusiau struktūruotų interviu rezultatai, surinkti iš Lietuvos kaimo vietovių bendruomenių. Tyrimas atskleidė, kad kaimo bendruomenių kūrimas stiprina socialinius ryšius ir mažina socialinę izoliaciją. Tokios bendruomenės iniciatyvos kaip vietiniai turgeliai ir amatų centrai padeda kurti naujas verslo galimybes ir darbo vietas, didinant vietos gyventojų pajamas ir skatinant verslumą. Be to, bendruomenės, bendradarbiaudamos su vietos valdžia ir tarptautinėmis organizacijomis, gali gauti finansinę paramą, kas leidžia plėtoti infrastruktūrą ir gerinti paslaugų kokybę. Kultūriniu požiūriu, organizuojami festivaliai ir kiti renginiai padeda išlaikyti ir populiarinti tradicijas, stiprinti bendruomenės identitetą ir pritraukti turistus.

Reikšminiai žodžiai: kaimo bendruomenės kūrimas, ekonominė nauda, kultūrinė nauda, socialinė nauda.

Community building benefits in rural Lithuania: a practical perspective

Summary

Building communities in rural areas is an important factor in social and economic development. The purpose of this article is to analyze the benefits of community building in rural areas of Lithuania. The literature review discusses the concept of rural community, examines the content of the benefits of creating rural communities, and the research part analyzes the results of semi-structured interviews collected from communities in rural areas of Lithuania. The study found that building rural communities strengthens social ties and reduces social isolation. The community initiatives such as local markets and craft centers help create new business opportunities and jobs, increasing local income and encouraging entrepreneurship. In addition, communities, in cooperation with local authorities and international organizations, can receive financial support, which allows developing infrastructure and improving the quality of services. From a cultural point of view, organized festivals and other events help to maintain and popularize traditions, strengthen community identity and attract tourists.

Keywords: rural community building, economic benefit, cultural benefit, social benefit.

Įvadas

Tyrimo aktualumas. Bendruomenių kūrimas kaimo vietovėse yra svarbus socialinės ir ekonominės plėtros veiksnys. Kaimo bendruomenės susiduria su įvairiais iššūkiais: socialine izoliacija, nedarbu, infrastruktūros trūkumu ir mažėjančiu gyventojų skaičiumi. Šie iššūkiai reikalauja tvarių sprendimų, kurie padėtų stiprinti socialinius ryšius, skatinti ekonominę veiklą ir išsaugoti kultūrinį paveldą. Manytina, jog bendruomenių kūrimas yra vienas iš efektyviausių minėtų problemų sprendimo būdų, todėl aktualu nagrinėti šio reiškinio naudas.

Bendruomenių kūrimas suteikia galimybę kaimo gyventojams bendradarbiauti, keistis patirtimi ir kartu spręsti vietos problemas, o tai skatina bendruomeniškumą ir vietos iniciatyvų plėtrą, prisidedant prie bendros kaimo vietovių gerovės. 2023 m. pradžioje Lietuvos kaimuose gyveno 901,5 tūkst. (31,6 proc.) nuolatinių gyventojų (Oficialiosios statistikos portalas, 2023), veikė daugiau nei 2000 aktyvių kaimo bendruomenių (Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga, 2023), siekiančių gerinti

savo gyvenimo sąlygas ir skatinti vietos plėtrą. Pastebėta, jog daugelis jų susiduria su ribotais ištekliais ir finansavimo trūkumu, kas apsunkina veiklą. Nepaisant to, bendruomenės vis dažniau imasi iniciatyvų, kurios padeda kurti bendrą gerovę ir stiprinti vietos identitetą (Atkočiūnienė ir kt., 2015).

Prie bendruomenių stiprinimo prisideda valstybinės ir nevyriausybinės organizacijos, tačiau yra daug erdvės tolesniems tyrimams ir politikos rekomendacijų kūrimui, siekiant dar labiau pagerinti bendruomenių gyvenimo sąlygas kaimo vietovėse. Nors bendruomenių kūrimo naudą patvirtina ne vienas mokslinis tyrimas (pvz., Checkoway, 2015; Valackienė ir Žalnierūnienė, 2020; Chiciudean ir kt., 2021), Lietuvos mokslininkų dėmesys šiai temai yra ribotas. Pastebėta, jog dažniausiai koncentruojamasi į miesto bendruomenes, kaimo vietovių atvejus paliekant mažiau nagrinėtus. Atliktų mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad kaimo bendruomenės susiduria su specifiniais iššūkiais: mažesnis gyventojų skaičius, riboti finansiniai ištekliai ir infrastruktūros trūkumai (Astrauskas, 2019). Šie iššūkiai reikalauja unikalių sprendimų ir strategijų, kurios būtų pritaikytos prie kaimo vietovių specifikos.

Nagrinėjant kaimo bendruomenių kūrimo naudas, pasireiškia galimybė suprasti, kaip reikėtų stiprinti socialinį kapitalą ir bendruomeniškumą – tai apima tiesioginių problemų sprendimą, ilgalaikių strategijų, užtikrinančių tvarią kaimo vietovių plėtrą, kūrimą. Be to, šios temos analizė gali padėti formuoti viešosios politikos rekomendacijas, skatinančias bendruomenių iniciatyvas, finansinės paramos pritraukimą. Manytina, kad tai prisidėtų prie bendros kaimo vietovių gerovės, padidintų vietos gyventojų įsitraukimą į bendruomenės veiklas ir sustiprintų jų pasitikėjimą savo galimybėmis keisti ir gerinti gyvenamąją aplinką.

Tyrimo tikslas – atlikti bendruomenių kūrimo naudų, pasireiškiančių Lietuvos kaimo vietovėse, analizę. Siekiant šio tikslo, iškelti tokie *uždaviniai*:

1. Apibrėžti kaimo bendruomenės koncepcinį pagrindą.
2. Išanalizuoti kaimo bendruomenių kūrimo naudų turinį.
3. Nustatyti praktines bendruomenių kūrimo naudas Lietuvos kaimo vietovėse.

Metodologinis tyrimo pagrindas – kokybinis tyrimas. Atlikti pusiau struktūruoti interviu su Lietuvos kaimo bendruomenių lyderiais ir nariais, tokiu būdu siekiant nustatyti praktines bendruomenių kūrimo naudas Lietuvos kaimo vietovėse. Šis metodas suteikė galimybę gauti giluminių įžvalgų apie kaimo bendruomenių veiklos poveikį ir naudas, kurias patiria jų nariai, užfiksuoti išsamią, įvairialypę informaciją apie bendruomenių kūrimo procesus ir jų rezultatus.

Šį straipsnį sudaro trys dalys: pirmoje aptariama kaimo bendruomenės koncepcija, nagrinėjamas kaimo bendruomenių kūrimo naudų turinys. Antroje dalyje pateikiama tyrimo metodologija, o trečiojoje – empirinio tyrimo rezultatai. Galiausiai pristatomos išvados.

Bendruomenės kūrimo naudų koncepcinis pagrindimas

Bendruomenė – tai grupė žmonių, kurie gyvena tam tikroje geografinėje vietovėje ir dalijasi bendromis vertybėmis, interesais bei tikslais. Bendruomenės nariai dažnai turi bendrą istoriją ir kultūrą, kuri stiprina jų tarpusavio ryšius ir identitetą (Carney ir kt., 2022). Reikėtų paminėti, kad bendruomenės gali būti įvairių formų – nuo kaimo bendruomenių iki miesto rajonų, savanoriškų organizacijų, profesinių sąjungų. Šiame straipsnyje dėmesys telkiamas į kaimo bendruomenes.

Lietuvos kontekste kaimo bendruomenė apibrėžiama kaip „kaimo vietovės gyventojai, siejami bendrų gyvenimo kaimynystėje poreikių ir interesų. Kaimo bendruomenė, siekianti gauti finansinę paramą, turi Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo arba Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo nustatyta tvarka įsteigti bendruomeninę organizaciją, kurios paskirtis – per inicijuotus projektus įgyvendinti viešuosius interesus, susijusius su gyvenimu kaimynystėje“ (Dėl nacionalinės paramos kaimo bendruomenių veiklai teikimo taisyklių patvirtinimo, 2023). Vadinasi, galima teigti, kad kaimo bendruomenių kūrimas Lietuvoje – struktūrizuotas procesas, reikalaujantis oficialios organizacijos įsteigimo pagal šalies įstatymus. Tokios organizacijos padeda koordinuoti bendruomenės veiklas ir projektus, siekiant tenkinti bendruomenės viešuosius interesus. Šis procesas skatina socialinę sanglaudą, gerina vietos gyventojų gyvenimo kokybę ir suteikia galimybę gauti

finansinę paramą įvairiems projektams, kurie prisideda prie bendruomenės gerovės ir kaimo vietovių plėtros.

Paminėtina, kad kaimo bendruomenės vienija gyventojus bendriems kaimo plėtros, socialinės raidos, verslo, aplinkosaugos tikslams, kultūros, švietimo, saviveiklos ir bendravimo poreikių tenkinimui, regioninio savitumo ir tradicijų puoselėjimui. Jų veiklą finansiškai remia verslininkai, valstybė, tarptautinės organizacijos. Galimybės pasinaudoti struktūrinių fondų parama kaimo plėtrai Lietuvai atsivėrė 2004 m., kai šalis tapo Europos Sąjungos nare. Siekiant šio tikslo, naudojamos įvairios priemonės, viena iš jų – LEADER programa, kuri skatina kaimo gyventojus ir organizacijas įsitraukti į savo gyvenamosios vietovės ir bendruomenės plėtrą. Minėtas įsitraukimas pasižymi įvairiomis mokslinėje literatūroje identifikuotomis naudomis, kurios daro teigiamą įtaką socialinei ir ekonominei kaimo vietovių plėtrai.

Socialinių ryšių stiprinimas per bendruomenių kūrimą. Pasak Sallis ir kt. (2015), bendruomenių kūrimas stiprina socialinius ryšius ir tarpusavio pasitikėjimą. Šiame kontekste iškyla socialinio kapitalo sąvoka: socialinį kapitalą sudaro bendruomenėse esantys ištekliai, susiformavę dėl pasitikėjimo, abipusiškumo, bendrų elgesio normų, bendro lojalumo ir priklausymo, formalių ir neformalių grupių tinklų (Arif ir kt., 2023). Chiciudean ir kt. (2021) tam pritaria pabrėždami, kad socialinio kapitalo didinimas per bendruomenių kūrimą – vienas pagrindinių kelių, kuriant visuomenės gerovę ir saugumą. Manytina, kad žmonės, dalyvaujantys bendruomeninėse veiklose, yra linkę dažniau bendrauti su kaimynais, labiau pasitikėti kitais ir prisidėti prie bendruomenės gerovės.

Socialinio kapitalo svarbą atskleidžia ir kiti moksliniai tyrimai. Pavyzdžiui, Flora ir kt. (2018) nurodo, kad socialinis kapitalas yra vienas pagrindinių veiksnių, padedančių bendruomenėms įveikti socialinius ir ekonominius iššūkius. Bendruomenės, kurios turi aukštą socialinio kapitalo lygį, dažniau pasiekia geresnių rezultatų, sprendžiant vietines problemas ir stiprinant socialinę sanglaudą. Lietuvoje atliktu moksliniu tyrimu nustatyta, kad bendruomenių iniciatyvos stiprina narių socialinius ryšius, didina jų įsitraukimą į visuomeninį gyvenimą, mažina socialinę atskirtį. Pastebėtina, jog tai itin svarbu kaimo vietovėse, kur gyventojų tankumas – mažesnis ir socialinių ryšių stiprinimas yra būtinas.

Ekonominės galimybės ir bendruomenės plėtra. Nauji visuomenės poreikiai, žaliosios ekonomikos perspektyvos, skaitmeninių technologijų suteikiamos galimybės, taip pat COVID-19 pandemijos padariniai ir nuotolinio darbo populiarumo augimas vėl patraukė dėmesį į kaimo vietoves kaip vietas, kuriose atsiveria ekonominio atsinaujinimo galimybės (Europos Komisija, 2021). Kaimo bendruomenių ekonominė nauda pripažįstama svarbia vieta ir šalies mastu. Vienas pagrindinių būdų, kuriuo minėtos bendruomenės prisideda prie ekonomikos augimo, yra vietos verslo skatinimas ir palaikymas (Kepalaitė, 2014). Pavyzdžiui, bendruomeninės iniciatyvomis organizuojamos mugės, festivaliai, kiti renginiai pritraukia lankytojų, turistų. Astrauskas (2019) pažymi, kad tos bendruomenės, kurios aktyviai dalyvauja vietos ekonomikos plėtros projektuose, dažniausiai pasiekia geresnių rezultatų tiek užimtumo, tiek pajamų generavimo srityse.

Kaimo bendruomenės dažnai bendradarbiauja su vietos valdžia ir kitomis organizacijomis, siekdamos pritraukti investicijų ir įgyvendinti savo projektus. Europos Sąjungos fondai – vienas svarbiausių finansavimo šaltinių, skatinančių vietos bendruomenių iniciatyvas (Dan ir kt. 2017). Gaunamos lėšos padeda bendruomenėms plėtoti infrastruktūrą, gerinti paslaugų kokybę ir kurti naujas darbo vietas.

Kultūros paveldas ir identiteto puoselėjimas. Bendruomenių kūrimas padeda išsaugoti ir puoselėti kultūrinį paveldą bei tradicijas. Reeves ir Gertjan (2015) teigia, kad bendruomenės identiteto stiprinimas per kultūrinės iniciatyvas padeda formuoti bendrą identitetą ir skatina kolektyvinę atmintį. Tai ypač svarbu globalizacijos sąlygomis, kai mažos bendruomenės dažnai susiduria su identiteto iššūkiais. Düşmezkalender ir kt. (2019) pažymi, kad tarp kultūrinės naudos ir subjektyvios gyventojų gerovės egzistuoja reikšmingas teigiamas ryšys. Renginiai suteikia galimybę pramogauti, mokytis ir patirti naujų dalykų – tai elementas, stiprinantis kultūrą ir kūrybiškumą.

Jau minėtos kultūrinės iniciatyvos – festivaliai, amatų mugės ir tradicijų šventės – padeda išlaikyti vietos tradicijas ir perduoti jas jaunajai kartai. Tokiu būdu stiprinamas bendruomenės identitetas, skatinamas tarpkultūrinis dialogas, gilinamas supratimas. Kalbėdami apie šių renginių

naudą, Wallstam ir kt. (2018) pastebi, kad festivaliai ir kultūros renginiai suteikia ne tik pramogų, bet ir socialinės naudos, nes vietos bendruomenės gauna pajamų, kai gyventojai bendradarbiauja organizuojant ir dalyvaujant kolektyvinėje veikloje. Kultūros renginiai taip pat leidžia išreikšti ir puoselėti mažumų kultūrą, skatindami jos pripažinimą ir stiprindami visuomenės daugiakultūriškumą.

Tyrimo metodologija

Tyrimas atliktas 2024 m. balandžio mėn., taikant kokybinę metodologiją, naudojant pusiau struktūruotus interviu su kaimo bendruomenių lyderiais ir nariais. Atrankos kriterijai buvo pagrįsti bendruomenės narių skaičiumi (ne mažiau nei 30), aktyvumu ir pasiekimais per pastaruosius penkerius metus. Tyrimui atrinktos 5 Lietuvoje veikiančios aktyvios kaimo bendruomenės.

Interviu instrumentas – klausimynas (15 klausimų), sudarytas, remiantis teorinėmis išvalgomis apie socialinę, ekonominę ir kultūrinę naudą, kurią kaimo bendruomenės patyrė per pastaruosius penkerius metus. Interviu buvo atlikti su 20 bendruomenių lyderių ir aktyvių narių iš skirtingų Lietuvos kaimo vietovių. Tyrimo dalyviams suteikiami kodai: Informantas 1, Informantas 2, Informantas 3 ir t. t. Interviu metu daryti garso įrašai, kurie vėliau buvo transkribuoti į tekstą. Patys garso įrašai sunaikinti. Surinkti duomenys buvo analizuojami, taikant turinio analizės metodą. Identifikuoti pagrindiniai teminiai blokai ir išryškintos bendruomenių kūrimo naudos socialiniai, ekonominiai ir kultūriniai aspektai.

Atliekant tyrimą, taikyti bendrieji tyrimo etikos principai: savanoriškumas, informuotumas, anonimiškumas, konfidencialumas (Kardelis, 2017). Tyrime dalyvavę kaimo bendruomenių atstovai iš anksto informuoti, kad jie turi visišką laisvę, ir nėra jokio spaudimo dalyvauti interviu. Jie galėjo laisva valia nuspręsti, ar nori prisidėti prie tyrimo, kuriuo siekiama nustatyti praktines kaimo bendruomenių kūrimo naudas. Straipsnio autorė informavo tyrimo dalyvius apie tyrimo tikslą. Svarbu paminėti, kad interviu dalyvavę kaimo bendruomenių atstovai nėra identifikuojami. Visa informacija, kurią pateikia tyrime sutikę dalyvauti informantai, laikoma konfidencialia.

Tyrimo rezultatai ir jų analizė

Išanalizavus tyrimo rezultatus, išryškėjo socialinių ryšių stiprinimo kategorija su ją papildančiomis subkategorijomis (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Socialinių ryšių stiprinimo kategorija ir subkategorijos

Kategorija	Subkategorija	Citata
Socialinių ryšių stiprinimas	Tarpusavio pasitikėjimas	„Bendruomenės renginiai ir iniciatyvos padėjo mums susipažinti, tapome artimesni, labiau vienas kitą palaikome.“ (Informantas 5)
		„Žinote, po bendrų projektų auga abipusis pasitikėjimas.“ (Informantas 12)
	Socialinės izoliacijos mažinimas	„Anksčiau žmonės buvo užsidarę, bet dabar dažniau bendraujame, sprendžiame problemas kartu.“ (Informantas 8)
		„Na, sumažėjo tas vienišumo jausmas.“ (Informantas 17)
	Jaunimo įsitraukimas	„Bendruomenės veikla padeda jauniems žmonėms įsitraukti į visuomeninį gyvenimą ir rasti prasmingos veiklos.“ (Informantas 10)
		„Džiaugiuosi, nes jaunimas dabar aktyviau dalyvauja bendruomenės renginiuose.“ (Informantas 15)

Tyrimas atskleidė, kad socialiniai ryšiai stiprėja per bendruomenės renginius ir iniciatyvas, kurios padeda žmonėms susipažinti ir tapti artimesniais. Dalyviai pabrėžė, kad bendros veiklos ir projektai prisideda prie tarpusavio pasitikėjimo augimo. Tai ypač svarbu kaimo vietovėse, kur socialiniai ryšiai gali būti silpnesni dėl mažo gyventojų tankumo ir ribotų socialinių galimybių. Nustatyta, kad bendruomenės renginiai ir iniciatyvos padėjo mažinti socialinę izoliaciją. Informantai nurodė, jog

anksčiau žmonės buvo užsidarę, tačiau dabar dažniau bendrauja ir kartu sprendžia problemas. Priklausymas bendruomenei mažina vienišumo jausmą, stiprina sanglaudą bei solidarumą, skatina tarpusavio pagalbą ir bendradarbiavimą.

Tyrimo duomenys rodo, kad bendruomenės veikla padeda jauniems žmonėms įsitraukti į visuomeninį gyvenimą ir rasti prasmingos veiklos. Manytina, kad jaunimo dalyvavimas renginiuose ir projektuose praturtina bendruomenės gyvenimą, formuoja būsimus bendruomenės lyderius, kurie galės tęsti ir plėtoti bendruomenės iniciatyvas. Tai itin svarbu kaimo vietovėse, kur dažnai trūksta galimybių jaunimui. Aktyvesnis jaunimo dalyvavimas prisideda prie gyvybingesnės ir dinamiškesnės bendruomenės kūrimo.

Tyrimo rezultatų analizė atskleidė ekonominės naudos kategoriją ir ją papildančias subkategorijas, kurios yra aprašytos 2 lentelėje.

2 lentelė

Ekonominės naudos kategorija ir subkategorijos

Kategorija	Subkategorija	Citata
Ekonominė nauda	Naujos verslo galimybės	„Mes pradėjome organizuoti vietinius turgelius, kuriuose vietos ūkininkai gali parduoti savo produkciją. Tai padidino jų pajamas ir pritraukė daugiau lankytojų.“ (Informantas 3)
		„Bendruomenės iniciatyva pradėtas amatų centras tikrai suteikia daug galimybių verslui.“ (Informantas 7)
	Naujos darbo vietos	„Žinokite, atsirado daugiau naujų darbo vietų.“ (Informantas 11)
		„Kadangi plėtojamas turizmas, tai ir darbo vietų daugiau.“ (Informantas 14)
	Finansinė parama	„Bendruomenės, kurios bendradarbiauja su vietos valdžia ir tarptautinėmis organizacijomis, gali gauti finansavimą įvairiems projektams.“ (Informantas 2)
		„Gauta ES parama leido mums plėtoti infrastruktūrą.“ (Informantas 16)

Nustatyta, kad kaimo bendruomenių kūrimas pasižymi reikšmingu teigiamu poveikiu vietos ekonomikai: atsiveria naujos galimybės verslui, didėja užimtumas, gaunama finansinė parama. Bendruomenės iniciatyvos suteikia vietos ūkininkams galimybę parduoti savo produkciją, tokiu būdu didinant pajamas ir pritraukiant daugiau lankytojų. Be to, informantai teigė, kad bendruomenių veikla padeda kurti naujas darbo vietas ir skatinti verslumą. Interviu dalyviai pabrėžė, kad bendruomenės inicijuoti projektai – amatų dirbtuvės ir ekoturizmas – suteikė naujų galimybių verslui. Galima teigti, kad tokios iniciatyvos mažina nedarbą, didina bendruomenės narių pajamas, prisideda prie vietos ekonomikos stabilumo ir augimo. Reikėtų paminėti, kad tos bendruomenės, kurios bendradarbiauja su vietos valdžia ir tarptautinėmis organizacijomis, gali gauti finansavimą įvairiems projektams. Ši finansinė parama suteikia galimybę vystyti infrastruktūrą, gerinti paslaugų kokybę, kurti naujas darbo vietas. Tyrimo metu paaiškėjo, kad ES paramos lėšos padėjo informantams plėtoti infrastruktūrą, o tai ilgainiui prisidėjo prie bendruomenės ekonominio vystymosi ir gerovės.

Tyrimas atskleidė kultūrinių iniciatyvų naudos raišką kaimo bendruomenių kontekste – pabrėžta tradicinių išsaugojimo ir bendruomenės įvaizdžio svarba (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Kultūrinių iniciatyvų naudos kategorija ir subkategorijos

Kategorija	Subkategorija	Citata
Kultūrinių iniciatyvų nauda	Tradicijų išsaugojimas	„Organizuojame šventes ir renginius, kuriuose dalijamės savo kultūriniu paveldu. Manau, kad tokios šventės padeda jaunimui geriau suprasti istoriją, tuos mūsų papročius.“ (Informantas 4)
		„Amatų mugės padeda išsaugoti ir populiarinti mūsų tradicinius amatus.“ (Informantas 13)
		„Renginiai mes geriname savo įvaizdį.“ (Informantas 6)

Kategorija	Subkategorija	Citata
	Bendruomenės įvaizdis	„Organizuojami kultūriniai renginiai didina mūsų kaimo žinomumą. Anksčiau apie mus niekas nežinojo, o dabar...“ (Informantas 19)

Bendruomenės organizuojami renginiai ir šventės, kuriose dalijamasi kultūriniu paveldu, padeda išsaugoti tradicijas, padeda jaunimui geriau suprasti pastarųjų reikšmę. Nustatyta, kad amatų mugės – viena iš iniciatyvų, kuria siekiama išsaugoti ir populiarinti tradicinius amatus, užtikrinti jų tęstinumą ir jaunosios kartos įsitraukimą į šią veiklą. Manytina, kad kultūrinės iniciatyvos prisideda prie teigiamo bendruomenės įvaizdžio formavimo: jos padeda pritraukti turistų, daugiau lankytojų, o tai didina bendruomenės žinomumą. Tokiu būdu stiprinama bendruomenės ekonomika, kuriama teigiama viešoji nuomonė apie bendruomenę, didinamas kaimo vietovių gyventojų pasididžiavimas savo kraštu.

Išvados

Bendruomenė – tai žmonių, gyvenančių tam tikroje geografinėje vietovėje ir besidalijančių bendromis vertybėmis, interesais bei tikslais, grupė. Bendruomenės nariai dažnai turi bendrą istoriją ir kultūrą, kas stiprina jų tarpusavio ryšius ir identitetą. Lietuvos kaimo bendruomenės yra oficialiai įsteigtos organizacijos, siekiančios per projektus įgyvendinti viešuosius interesus, susijusius su gyvenimu kaimynystėje. Tokios organizacijos padeda koordinuoti bendruomenės veiklas, skatina socialinę sanglaudą ir gerina gyvenimo kokybę. Kaimo bendruomenės vienija gyventojus bendriems plėtros, socialinės raidos, verslo ir kultūros tikslams, remiamos įvairių finansinių šaltinių, įskaitant Europos Sąjungos fondus.

Kaimo bendruomenių kūrimo nauda reiškiasi trijose skirtingose srityse: socialinėje, ekonominėje ir kultūrinėje. Socialinė nauda apima tarpusavio pasitikėjimo stiprinimą, socialinės izoliacijos mažinimą ir jaunimo įsitraukimą. Ekonominė nauda pasireiškia per naujų verslo galimybių kūrimą, užimtumo didinimą ir finansinės paramos pritraukimą. Kultūrinės naudos apima tradicijų išsaugojimą ir teigiamo bendruomenės įvaizdžio kūrimą. Šios naudos yra esminės, siekiant stiprinti bendruomenes ir skatinti jų tvarų vystymąsi.

Praktinės bendruomenių kūrimo naudos Lietuvos kaimo vietovėse yra įvairialypės: nustatyta, kad kaimo bendruomenių kūrimas stiprina socialinius ryšius ir mažina socialinę izoliaciją, ypač per bendruomenės renginius ir projektus, kurie skatina tarpusavio pasitikėjimą ir bendradarbiavimą. Ekonominiu požiūriu, tokios bendruomenės iniciatyvos kaip vietiniai turgeliai ir amatų centrai padeda kurti naujas verslo galimybes ir darbo vietas, didinant vietos gyventojų pajamas ir skatinant verslumą. Be to, bendruomenės, bendradarbiaudamos su vietos valdžia ir tarptautinėmis organizacijomis, gali gauti finansinę paramą, kas leidžia plėtoti infrastruktūrą ir gerinti paslaugų kokybę. Kultūriniu požiūriu, organizuojami festivaliai ir kiti renginiai padeda išlaikyti ir populiarinti tradicijas, stiprinti bendruomenės identitetą ir pritraukti turistus. Taigi, praktinė nauda apima konkrečius rezultatus ir patirtis, kurie prisideda prie kaimo bendruomenių tvarumo ir gerovės.

Būsimoose tyrimuose rekomenduojama nagrinėti specifinius veiksmus, lemiančius kaimo bendruomenės veiklos sėkmę. Be to, būtų naudinga atlikti kiekybinį tyrimą, siekiant išmatuoti bendruomenių iniciatyvų ekonominį poveikį ir nustatyti geriausias praktikas, kurios vėliau galėtų būti pritaikytos platesniame kontekste.

Literatūra

1. Arif, M. et al. (2023). Importance of social capital for community development. *The International Social Science Review*, 1 (1), 16–22.
2. Astrauskas, A. (2019). Community and Sociality in Seniūnija and Seniūnaitija Level: Definition, Outspread and Possibility to Improve. *Viešoji politika ir administravimas*, 18 (2), 256–269. <https://doi.org/10.13165/vpa-19-18-2-06>

3. Atkočiūnienė, V., Aleksandravičius, A., Kiaušienė, I., Vazonienė, G., Pakeltienė, R., Lukė, R. (2015). *Kaimo socialinės infrastruktūros vystymas siekiant užtikrinti teritorinę ir socialinę sanglaudą : mokslo studija*. Akademija: Aleksandro Stulginskio universitetas. <https://portalcris.vdu.lt/cris/handle/20.500.12259/88502>
4. Carney, M. M., Deborah, A., Mendenhall, A., Ohmer, M. (2022). The Lens of Community. *Journal of Community Practice*, 30 (2), 105–108. <https://doi.org/10.1080/10705422.2022.2077598>
5. Checkoway, B. (2015). Research as Community-building: Perspectives on the Scholarship of Engagement. *Gateway*, 8 (1): 139–149. <https://doi.org/10.5130/ijcre.v8i1.4240>
6. Chiciudean, D. I., Rezhn H., Muresan, I. C., Horatiu F. A., Chiciudean, G. O. (2021). Rural Community-Perceived benefits of a music festival. *Societies*, 11 (2): 59. <https://doi.org/10.3390/soc11020059>
7. Dan, M. C., Popescu, C. (2017). Entrepreneurship in the Rural Areas of Romania. The Impact of the 2007-2013 EU Funding Programmes. *Proceedings of the International Conference on Business Excellence*, 11 (1): 1129–1136. <https://doi.org/10.1515/picbe-2017-0116>
8. Dėl nacionalinės paramos kaimo bendruomenių veiklai teikimo taisyklių patvirtinimo (2023). Projektas, registruotas 2023-11-21, Nr. 23-16708. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/67895170883911ee9ee3e4a7f62b7a26?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=16a8b3f6-8f58-43d8-acc1-b8e362ccb77>
9. Düşmezkalender, E., Cansev, Ö., Medet, Y. (2019). A Study on Perceived Socio-Economic Impacts of Cultural Festival on Local Residents Participation: Kafkasör Culture Tourism and Art Festival. *Turizm Akademik Dergisi*, 1, 121–130.
10. Europos Komisija. (2021). Ilgalaiškė ES kaimo vietovių vizija: stipresnės, sujungtos, atsparios ir klestinčios kaimo vietovės iki 2040 m. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX:52021DC0345>
11. Flora, C. B., Flora, J. N., Gasteyer, S. P. (2018). Social Capital and Community. In *Routledge eBooks*, 155–182. <https://doi.org/10.4324/9780429494697-7>
12. Kardelis, K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
13. Kepalaitė, G. (2014). Kaimo bendruomenių projektų vertinimas darnaus vystymosi kontekste. *Jaunasis Mokslininkas*, 21.
14. „Lietuvos gyventojai. 2023 m. leidimas (2023). Oficialiosios statistikos portalas. <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2023/salies-gyventojai/miesto-ir-kaimo-gyventojai>
15. Lietuvos kaimo bendruomenių sąjunga (2024). <https://lkbs.net/projektai/>
16. Reeves, K., Plets, G. (2015). „Cultural Heritage as a Strategy for Social Needs and Community Identity“. In book: *A Companion to Heritage Studies* (pp. 203–214). <https://doi.org/10.1002/9781118486634.ch14>
17. Sallis, J. F., Spoon, Ch., Cavill, N., Engelberg, J. K., Gebel, K., Parker, M., Thornton, Ch. M., et al. (2015). Co-benefits of Designing Communities for Active Living: An Exploration of Literature. *The International Journal of Behavioural Nutrition and Physical Activity*, 12, 30. <https://doi.org/10.1186/s12966-015-0188-2>
18. Valackienė, A., Žalnieriūnienė, E. (2021). Bendruomenės dalyvavimas savivaldos procesuose: vietos bendruomenės atvejo analizė. *Tiltai*, 71 (2), 21–38. <https://doi.org/10.15181/tbb.v71i2.1098>
19. Wallstam, M., Ioannides, D., Pettersson, R. (2018). Evaluating the Social Impacts of Events: In Search of Unified Indicators for Effective Policymaking. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 12 (2): 122–141. <https://doi.org/10.1080/19407963.2018.1515214>